

MIDTERM REVIEW PROGRAMMA ASBESTDAKEN

DATUM 6-12-2022
VAN Rob van Muilekom
AAN Commissie Milieu en Mobiliteit
TELEFOONNUMMER Bram ten Bosch +31652401675
TEAM MIL

Geachte leden van de Commissie Milieu en Mobiliteit,

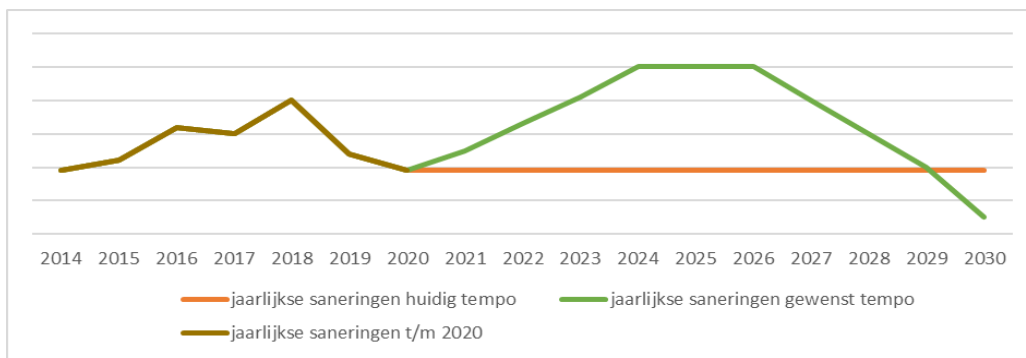
Op 20 april 2021 is het Programma “Asbestdaken op nul in 2030” door Gedeputeerde Staten vastgesteld. U heeft hierover destijds een Statenbrief ontvangen (2021MM49). Het programma loopt tot eind 2023 en is nu dus ruim halverwege. Om die reden is een Midterm Review van het programma opgesteld.

Al snel na vaststelling van het programma veranderden de omstandigheden voor drie belangrijke onderdelen. In oktober 2021 werden netcongestiemaatregelen afgekondigd waardoor de koppelkansen met zon op dak veranderden. In dezelfde periode bleek dat de samenwerking met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) niet goed geregeld is waardoor de leningregeling niet geïmplementeerd kon worden. Rond de jaarwisseling werd duidelijk dat het nieuwe kabinet fors inzet op een brede transitie in het landelijk gebied waardoor de koppelkansen met de aanpak van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) toenemen.

Deze ontwikkelingen hebben geleid tot een tussentijdse aanpassing van het programma in januari 2022. Daarna is de budgetverdeling binnen het programma nog iets aangepast waarmee € 100.000 is vrijgemaakt voor cofinanciering van een uitbreiding van de subsidieregeling energietransitie (zie hieronder). Het vertrekpunt voor deze Midterm Review is het aangepaste programma. Op dit moment is er (nog) geen reden om het programma opnieuw aan te passen.

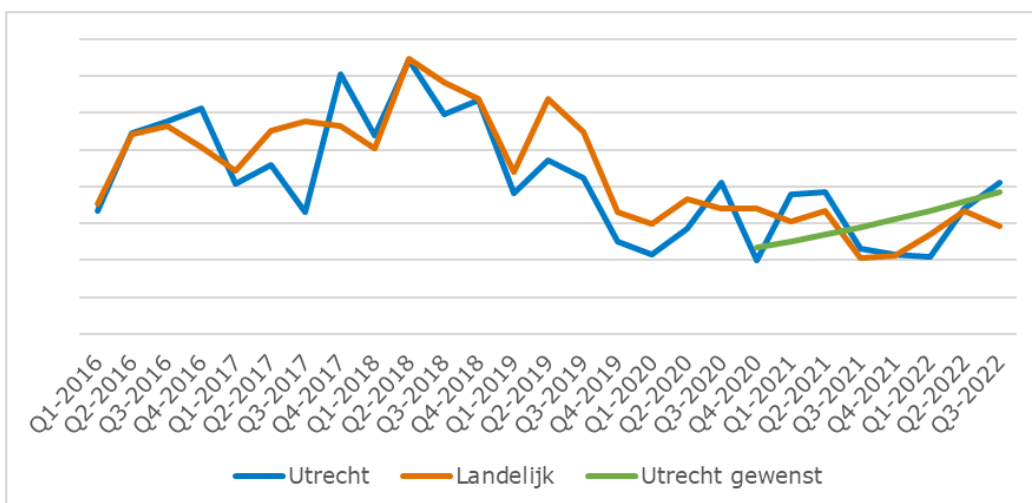
Verloop van de saneringen

Toen het Programma Asbestdaken werd vastgesteld was er al 2 jaar sprake van een aanzienlijke daling van het aantal saneringen nadat in 2018 de rijkssubsidie was uitgeput en het asbestdakenverbod niet doorging. Het programma heeft als doel om die ontwikkeling te keren en de saneringen te laten toenemen, zodanig dat vrijwel alle asbestdaken in 2030 zijn gesaneerd.

Afb. 1. Programma “Asbestdaken op nul in 2030”: gewenst tempo van saneringen per jaar tot 2030. Hier is te zien dat het gewenste tempo van de jaarlijkse saneringen tussen 2020 en 2025 toeneemt met een factor 2,5 en daarna weer afneemt tot (bijna) 0 zodat in 2030 (vrijwel) alle asbestdaken zijn gesaneerd.

Het werkelijke verloop van de saneringen sinds eind 2020 laat zien dat er nog geen grote sprongen in de gewenste richting worden gemaakt, maar dat een omkering wel lijkt te zijn ingezet (afbeelding 2). Ondanks de huidige beperkingen door netcongestie, onzekerheid voor agrarisch ondernemers en nog niet beschikbaar zijn van een leningregeling. De saneringen in de provincie Utrecht steken iets gunstig af bij de landelijke trend, maar de monitoringperiode is te kort om hieraan conclusies te verbinden. Het perspectief voor significante toename op korte termijn is nog niet rooskleurig. Op iets langere termijn (periode 2025-2030) zijn er wel gunstige voortekenen. Die worden hieronder toegelicht.

Afb. 2. Werkelijk verloop van de saneringen per kwartaal t/m 3^e kwartaal 2022. Landelijk, in provincie Utrecht en vergeleken met het gewenste verloop (afb. 1). Hierin is te zien dat er sinds eind 2021 sprake is van een lichte toename van de saneringen, zowel landelijk als in Utrecht. In het 3e kwartaal van 2022 zet deze toename zich in Utrecht voort terwijl landelijk het aantal saneringen iets daalt. De toename in Utrecht komt daarmee op het gewenste niveau zoals opgenomen in het Programma.

Plattelandscoaches

De inzet van plattelandscoaches is gericht op het stimuleren van boeren en andere erfgeigenaren om keuzes te maken over de toekomst van hun bedrijf en erf. 75% van het asbestdakenoppervlak bevindt zich op de erven in het landelijk gebied. De verwachting van de inzet van plattelandscoaches is dat de

keuzes van eigenaren (uiteindelijk) ook zullen leiden tot vervanging van de asbestdaken of sloop van de gebouwen waar zo'n dak op zit.

De eerste coachtrajecten zijn begin 2021 gestart. Deze trajecten hebben een doorlooptijd van 0,5-1 jaar. Van de inmiddels afgeronde trajecten waarin asbestdaken betrokken zijn zegt 2/3 van de erfeigenaren van plan te zijn om binnen 2 jaar de asbestdaken te vervangen of slopen.

Ruim de helft van het programmabudget is bestemd voor de inzet van plattelandscoaches. Dat is tevens de helft van het projectbudget plattelandscoaches. De andere helft komt uit de middelen voor Natuur en Landbouw (meerjarendoel 2.4.1). Het project is budgetneutraal verlengd tot 2026 omdat er aanvankelijk minder deelnemers waren dan verwacht, maar de behoefte de komende jaren zal blijven bestaan (of toenemen). Bovendien wordt de inzet van plattelandscoaches door alle stakeholders en deelnemers hoog gewaardeerd en wordt het inmiddels als een belangrijk instrument voor realisatie van de Transitie Landelijk Gebied gezien. Provinciale Staten hebben om die reden in Motie 55 gevraagd om het project structureel te maken. Aan het einde van het programma asbestdaken (eind 2023) zal het betreffende resterende budget worden overgeheveld naar de projectreserve plattelandscoaches als dekking voor de verlenging tot 2026.

Koppelkans zon op dak

Toen een jaar geleden de netcongestiemaatregelen werden afgekondigd door Tennet en Stedin was al snel duidelijk dat deze gedurende meerdere jaren grote zon-op-dak-projecten zouden blokkeren. Die situatie is niet veranderd. De benodigde aanpassingen van het elektriciteitsnet zullen in de periode 2026-2029 gerealiseerd worden. Vanuit het programma Energietransitie wordt bijgedragen aan het versnellen van de procedures voor verzwaring van het net maar ook aan slimme oplossingen om het net minder te belasten. Daarnaast wordt gewerkt aan een integrale programmering van de energie-infrastructuur om knelpunten op langere termijn te voorkomen.

Dit betekent dat de opbrengsten van grote projecten niet kunnen worden ingezet voor financiering van de asbestdakvervanging. Door de hoge energieprijzen zijn, ondanks de ook hogere bouwkosten, nu ook kleinere zon op dak projecten sneller rendabel en kunnen die helpen om de dakvervanging te financieren. Dit betreft zonnepaneleninstallaties tot ca. 200 panelen. Met toevoeging van batterijen kan meer stroom zelf worden gebruikt en/of tegen gunstiger tarieven worden verkocht.

Vanuit het programma energietransitie is in oktober 2022 een nieuwe subsidie beschikbaar gesteld om belemmeringen (asbest en zwakke constructie) voor deze middelgrote installaties te verminderen. De subsidie is hoog genoeg om de kosten van sanering van asbestdaken grotendeels te dekken. Batterijen voor tijdelijke opslag worden ook gesubsidieerd. Door deze impuls is deze koppelkans voor middelgrote daken (200-1000 m²) gerepareerd. We verwachten hierdoor een toename van de saneringen in 2023 en 2024, mede afhankelijk van wanneer het subsidieplafond wordt bereikt.

In 2021 is opdracht verleend aan KPAdviseurs om collectieven te ondersteunen bij zon-op-dak-projecten met meerdere eigenaren waar ook asbestdaken tussen zitten. Door de netcongestie zijn veel van deze projecten opgeschort. Slechts bij één project is gebruik gemaakt van deze ondersteuning, maar daar bleek die wel effectief: 80% van de betrokken eigenaren heeft opdracht gegeven voor dakvervanging. Met het beschikbaar komen van de subsidie worden hopelijk projecten weer opgepakt.

Koppelkans VAB

Vanuit de provincie wordt veel energie gestoken in de ondersteuning en stimulering van gemeenten en eigenaren om vrijgekomen/vrijkomende agrarische bebouwing te slopen of duurzaam te herbestemmen. De inzet van plattelandcoaches, een uitgebreide website en aanbod van (pilot)projecten draagt daaraan bij. De VAB-aanpak wordt momenteel geremd door onzekerheid bij agrarisch ondernemers over hun toekomstperspectieven en beëindigingsregelingen. Dit is echter tijdelijk. Rijks- en provinciebeleid zullen leiden tot een (sterke) toename van VAB de komende jaren.

Gemeenten vervullen een bepalende rol bij de VAB-aanpak. Zij moeten de functieverandering van erven vergunnen en zijn voor eigenaren het eerste aanspreekpunt voor erftransities. Gemeenten kunnen ook eigenaren stimuleren en faciliteren met duidelijke regels en stimuleringsprojecten. De provincie biedt vergaande ondersteuning aan bij het organiseren van gezamenlijke VAB-aanpak en bij het opstellen van VAB-visies. Maar gemeenten worstelen zo met hun prioriteiten dat hiervan (te) weinig gebruik wordt gemaakt. Voor de transitie landelijk gebied is cruciaal dat gemeenten de transities op erfniveau faciliteren met vergunningverlening. Daarom wordt binnenkort besproken hoe de provincie gemeenten (nog) beter kan toerusten om die rol goed te vervullen.

Schuurtjesaanpak

Het Informatieteam Asbestdaken (bemend door de ODRU) informeert gemeenten en asbestdakeigenaren over allerlei mogelijkheden om asbestdaken te vervangen. Hiervoor wordt de website www.asbestdakenopnul.nl beheerd en worden regelmatig bijeenkomsten met gemeenten georganiseerd. Daarnaast ondersteunt het Informatieteam gemeenten op maat bij het opstellen van plannen van aanpak en het organiseren van collectieve activiteiten. Die hebben vooral betrekking op de aanpak van schuurdakjes die eigenaren zelf mogen vervangen. 6 gemeenten hebben hiervoor plannen gemaakt en (deels) uitgevoerd.

Concrete collectieve projecten voor schuurtjesaanpak kunnen cofinanciering van de provincie ontvangen. Twee gemeenten maken hiervan tot nu toe gebruik.

Ook dit onderdeel van het programma functioneert beperkt vanwege eerdergenoemde worsteling van gemeenten met hun prioriteiten. Daarnaast speelt een rol dat schuurtjeseigenaren weinig urgentie ervaren om hun asbestdak te vervangen. Daarom komt het plan van het Rijk voor een communicatie- en bewustwordingscampagne als geroepen.

Plan communicatie- en bewustwordingscampagne Rijk

Het Rijk heeft de inzet op de asbestdakenaanpak recent afgeschaald vanwege lage politieke prioriteit. Het eerder nog beschikbare budget is met 75% verlaagd naar € 9 mln en de ambtelijke capaciteit is gehalveerd. Het voorstel van het samenwerkingsverband asbestdakenversnelling (waarvan de provincie Utrecht ook lid is) voor besteding van de oorspronkelijke € 35 mln is afgelopen zomer terzijde gelegd. In de plaats daarvan is nu een plan gemaakt voor gerichte inzet op communicatie en bewustwording bij eigenaren en hun beïnvloeders, dat past bij het nu beschikbare budget. I&W heeft dit voorstel geaccepteerd. De provincie Utrecht heeft aan beide plannen actief bijgedragen.

Het nieuwe plan zal de urgentie van asbestdakvervanging bij eigenaren, gemeenten en andere partijen verhogen. Daarmee zal de ontvankelijkheid voor ondersteuning door de provincie ook toenemen. Dit plan is dus van groot belang voor de effectiviteit van het programma “Asbestdaken op nul in 2030”. Het zal nog niet direct (in 2023) leiden tot meer saneringen maar de combinatie van bewustwording en ondersteuning zal naar verwachting wel in de jaren daarna leiden tot versnelling. Het is dus zaak dat de ondersteuning vanuit het Utrechtse programma volledig functioneert in de loop van 2023 en daarna “vanzelf” doorwerkt. De activiteiten in het programma zijn hier ook oorspronkelijk op gericht, maar het legt wel meer druk op de “eindsprint”.

Leningregeling

In het programma is een leningregeling opgenomen, waarmee ook minder draagkrachtige eigenaren de asbestdakvervanging kunnen financieren. SVn kan de uitvoering van deze leningregeling voor haar deelnemers (gemeenten en provincies) verzorgen. De inhoudelijke voorbereiding is in de zomer van 2021 grotendeels afgerond. Toen bleek de door SVn gewenste contractuele vernieuwing niet rechtmatig mogelijk. Hierdoor is de implementatie van de leningregeling asbestdaken (ook bij andere provincies) opgeschort. Tegelijk is overleg met SVn geopend over aanpassingen in de juridische structuur van SVn om de gewenste samenwerking alsnog rechtmatig mogelijk te maken. Dit is een langdurig proces met wederzijdse advocaten geworden. Onlangs is bevestigd dat SVn de benodigde aanpassingen in haar reglementen gaat doorvoeren. Zodra dit schriftelijk is bevestigd kan de implementatie van de leningregeling asbestdaken alsnog worden gestart. In het voorjaar van 2023 kunnen dan de eerste leningen worden verstrekt.

Bijzondere projecten

Asbestdaken op woningen komen niet veel voor in de provincie Utrecht. De vervanging van deze daken is echter relatief kostbaar, zeker bij leidaken, terwijl de eigenaren veelal minder draagkrachtig zijn. Naar aanleiding van het provinciale project “Verduurzaming gespikkeld bezit” is bekeken waar in dat gespikkeld bezit ook asbestdaken op woningen bij de collectieve verduurzaming kunnen worden meegenomen. Dit bleek nauwelijks het geval, maar uit de analyse kwam wel naar voren dat er twee grote concentraties zijn (in Bilthoven en Maarssenbroek) met rijtjeswoningen met asbestdaken. En daarnaast nog enkele kleinere concentraties in andere gemeenten. Het Informatieteam Asbestdaken is inmiddels met enkele gemeenten en de betreffende eigenaren in overleg over (ondersteuning bij) collectieve vervanging van deze daken. De meest complexe situatie is die in Maarssenbroek omdat hier gesaneerde en niet-gesaneerde daken door elkaar in een blok zitten. Vanuit het programma wordt professionele ondersteuning voorbereid om ook deze daken collectief te vervangen. Gezien de woningtypes is daarbij waarschijnlijk ook de leningregeling noodzakelijk.

Aandachtspunten 2023

Door de diverse genoemde omstandigheden buiten het programma zijn enkele activiteiten nog maar beperkt van de grond gekomen. De te verwachten campagne, recente subsidieregeling en weggenomen belemmeringen voor de leningregeling bieden wel perspectief dat dit in 2023 alsnog gebeurt. De inzet van de programmamanager zal hier dan ook op gericht zijn.

De beperkte inzet van veel gemeenten is en blijft echter een groot zorgpunt. Vanuit programmadeel B (koppelkans VAB) is extra ingezet op ondersteuningsaanbod voor gemeenten en (pilot)projecten die

hen ontzorgen. De prioritering binnen gemeenten en het algemene capaciteitstekort zijn zo belemmerend dat er ambtelijk vaak “geen tijd” is om zich überhaupt te verdiepen in het aanbod van de provincie. Niettemin zijn er soms uitzonderingen en die worden aangegrepen om (eventueel op kleinere schaal) met één of enkele gemeenten wel de geprogrammeerde activiteiten uit te voeren. Hun voorbeeld kan voldoende zijn voor andere gemeenten om dat te volgen, zeker als dat makkelijk gekopieerd kan worden en (dankzij een provinciale bijdrage) weinig geld kost.

Dit probleem raakt niet alleen de versnelling van de aanpak van asbestdaken, maar ook andere provinciale dossiers zoals de versnelling woningbouw, transitie landelijk gebied en energietransitie.

De communicatie- en bewustwordingscampagne vanuit het Rijk zal naar verwachting ook bijdragen aan een hoger urgentiebesef bij een breder publiek en daarmee ook bij gemeentebesturen. Hopelijk leidt dit dan ook tot meer inzet van gemeenten voor de asbestdakenaanpak. Dit onderstreept het belang van deze campagne en om die reden krijgt de bijdrage vanuit Utrecht aan de uitwerking van de campagne prioriteit binnen het programma.

Bijlage bij Midterm review programma “Asbestdaken op nul in 2030”

Overzicht activiteiten programma asbestdaken

Objectgerichte stimulering

Doel	Activiteit	Externe kosten ¹	Koppelkans	trekker/initiatiefnemer	
A	Aanpak schuurdakjes (doe-het-zelf door particulieren)	Promotie van (voorbeelden van) collectieve en ontzorgende stimuleringsacties per wijk/gemeente	In lumpsum Informatieteam (IT)	Verduurzaming per wijk of andere wijkaanpak	gemeente of wijkvereniging
A	Aanpak schuurdakjes (doe-het-zelf door particulieren)	Financiering van professionele ondersteuning bij collectieve wijkgerichte acties of soortgelijke (voorbeeld)projecten	200 (24)	Verduurzaming per wijk of andere wijkaanpak	gemeente of wijkvereniging
A	Aanpak schuurdakjes (doe-het-zelf door particulieren)	Vereenvoudiging asbestinzameling milieustraten	In lumpsum IT	Afvalbeleid gemeenten	Informatieteam
A	Aanpak schuurdakjes (woningcorporatie)	Agendering/monitoring	0	Onderhoud woningcorporatie	woningcorporatie
B	Sloop gebouw (landelijk gebied)	Bijdragen aan VAB-aanpak	0	VAB-aanpak provincie	provincie
B	Sloop gebouw (landelijk gebied)	Procesbegeleiders voor gemeenten “op afroep”	200 (40) Verhoogd naar 400	VAB-aanpak gemeente	gemeente
B	Sloop gebouw (landelijk gebied)	Stimuleren/borgen sloopverplichting in beleid/regelingen	0	Saneringsregeling -en veehouderij	provincie/Rijk
B	Sloop gebouw (landelijk gebied)	Inzet Plattelandscoaches (50-50 met Landbouw)	1.470 (verlenging)	Aanpak ondermijning, landbouwtransitie VAB-aanpak	provincie
C	Combi asbest>zon (landelijk gebied en bedrijven in bebouwde kom)	Inzet Plattelandscoaches (50-50 met Landbouw)	Zie boven	idem	idem
C	Combi asbest>zon (landelijk gebied en bedrijven in bebouwde kom)	Versterking asbestexpertise zonprojectontwikkelaars Energie van Utrecht en anderen	10 (0, vervallen)	Ondersteuning collectieven programma Energietransitie)	provincie/EvU
C	Combi asbest>zon (landelijk gebied en bedrijven in bebouwde kom)	Ondersteuning van collectieve projecten asbest>zon in concentratiegebieden	100 (20)	Zon op dak (programma Energietransitie)	provincie/nmu
C	Combi asbest>zon (landelijk gebied en bedrijven in bebouwde kom)	Asbest>zon coaches voor grotere solitaire bedrijfs- en andere gebouwen	100 (100) bijdrage subsidie-regeling	Zon op dak (programma Energietransitie)	provincie/nmu
C	Combi asbest>zon (landelijk gebied en bedrijven in bebouwde kom)	Promotie ontzorgend aanbod bij eigenaren	In lumpsum IT	Marktinitiatieven ontzorgend aanbod	Marktpartijen

¹ In € x 1000. Tussen haakjes: gerealiseerde uitgaven en verplichtingen

Vervolg_Overzicht activiteiten programma asbestdaken

Bewustwording en ondersteuning van eigenaren

Doel	Activiteit	Externe kosten	Koppelkans	trekker/initiatiefnemer	
D	Voorlichting en bewustwording van dakeigenaren	Website Asbestdaken op Nul, Ontwikkeling communicatiematerialen (video, teksten)	In lumpsum IT	Algemene gemeentelijke communicatie	Informatieteam/gemeente Informatieteam
E	Leningfonds	Instellen provinciaal fonds i.s.m. Rijk, gemeenten en SVn	Reservering risicoafdekking 500, verlaagd naar 200	Gemeentelijke duurzaamheidsleningen	provincie
F	Expertise-ontwikkeling coaches en adviseurs	Kennisdeling organiseren i.s.m. brancheorganisaties	30 (10)	-	provincie, Landelijk Programma-bureau
G	Samenwerking en prioritering asbesttoezicht	Toezichtstrategieën meer richten op o.a. sterk verweerde daken en samenloop soortenbescherming	0 (20)	VTH-asbest	provincie

Algemeen faciliterend

Doel	Activiteit	Externe kosten	Koppelkans	trekker/initiatiefnemer	
H	Asbestdakenkaart/monitoring	Asbestdakenkaart beheren en publiceren	In lumpsum IT	Asbesttoezicht door RUD/ODRU	Informatieteam
I	Landelijke samenwerking	Bijdragen aan diverse activiteiten van de Samenwerkingsverklaring	60 (0)	-	Landelijk programma-bureau
J	Nieuwe innovatieve projecten	Mogelijkheid om bij te dragen aan nieuwe (voorbeeld)projecten die de asbestdakenaanpak versterken	50 (15)	?	provincie/-informatieteam
J	Faciliterend	Lumpsum Informatieteam	240 (240)	-	-
J	Faciliterend	Inhuur programmamanagement	180 (125)	-	-
J	Totaal	Uitvoeringskosten totaal (excl. reservering leningfonds)	2.640 (2064)	-	-